

Μαρία Δ. Πετροπούλου

Νέα Ελληνικά Γ' Λυκείου

Πρακτικός οδηγός για τα θέματα Α, Β, Γ, Δ

- * Βήμα-Βήμα προσέγγιση θεμάτων Α, Β, Γ & Δ
- * Τρόποι κατανόησης & αποκωδικοποίησης των ερωτημάτων
- * Ενδεικτικές εφαρμογές και παραδείγματα σε κάθε θέμα
- * Στοχευμένες ασκήσεις για εξάσκηση με ενδεικτικές απαντήσεις μέσω QR Code
- * Συνοδευτικά PowerPoint μέσω QR Code για εύκολη κατανόηση
- * Επιλεγμένοι Κωδικοί της Τράπεζας Θεμάτων για το ΘΕΜΑ Β

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή της συγγραφέως

ISBN 978-960-456-653-2

© Copyright: Οκτώβριος 2025, Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Μ. Δ. Πετροπούλου

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία

Εκτύπωση

Βιβλιοδεσία

Π. ΖΗΤΗ & ΣΙΑ Ι.Κ.Ε.

18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας

Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19

Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα

Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

Αφιερώνω αυτό το βιβλίο στη Δήμητρα-Ανδριάνα μου, η οποία αποτελεί για εμένα πηγή δύναμης και δημιουργικότητας αλλά και στους/στις μαθητές/τριες που επιδιώκουν να σκέφτονται καθαρά, να εκφράζονται ουσιαστικά και να αγωνίζονται με αξιοπρέπεια. Και τέλος, στους εκπαιδευτικούς οι οποίοι καθοδηγούν με ΓΝΩΣΗ αλλά και ΑΓΑΠΗ!

Εισαγωγικό σημείωμα

Αγαπητοί μαθητές και εκπαιδευτικοί,

Το βιβλίο με τίτλο: **Νέα Ελληνικά Γ' Λυκείου - Πρακτικός Οδηγός για τα Θέματα Α, Β, Γ & Δ** δημιουργήθηκε με σκοπό να αποτελέσει ένα αξιόπιστο εγχειρίδιο στην προετοιμασία των μαθητών της Γ' Λυκείου για το μάθημα των Νέων Ελληνικών. Βασισμένο στις απαιτήσεις του εξεταστικού συστήματος και οργανωμένο με δομημένο, πρακτικό και κατανοητό τρόπο, φιλοδοξεί να καλύψει κάθε πτυχή της μελέτης του μαθήματος.

Τα Νέα Ελληνικά στη Γ' Λυκείου δεν είναι μόνο μία εξέταση· είναι μια πρόκληση σκέψης, έκφρασης και οργάνωσης του λόγου.

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας δημιουργήθηκε για να σας καθοδηγήσει **βήμα-βήμα** στα είδη ερωτημάτων που συναντώνται στα σχολικά βιβλία, στην Τράπεζα Θεμάτων και στις Πανελλαδικές Εξετάσεις.

Σε κάθε Θέμα θα βρείτε:

- **Αναλυτική θεωρία** για τις απαιτήσεις και τα κριτήρια αξιολόγησης
- **Τεχνικές και στρατηγικές** για να οργανώσετε την απάντησή σας
- **Πλήρη παραδείγματα** που δείχνουν στην πράξη πώς εφαρμόζεται η θεωρία
- **Στοχευμένες ασκήσεις** για εξάσκηση και αυτοαξιολόγηση.

Από την περίληψη και την ανάλυση θεωρίας, μέχρι το λογοτεχνικό ερμηνευτικό σχόλιο και την παραγωγή κειμένου, αυτό το βιβλίο θα σας βοηθήσει να νιώσετε σιγουριά, να βελτιώσετε τις ικανότητές σας και να γράψετε με αυτοπεποίθηση.

Το βιβλίο δημιουργήθηκε για να κατανοηθεί ο τρόπος με τον οποίον πρέπει να προσεγγίζονται τα θέματα. Η μελέτη του δεν περιορίζεται στην αναπαραγωγή θεωρίας, αλλά επιδιώκει την κατανόηση, την κριτική σκέψη και τη γλωσσική ευχέρεια – όλα στοιχεία αναγκαία για την επιτυχία στην τελική δοκιμασία αλλά και την ουσιαστική καλλιέργεια του μαθητή. Με το παρόν βιβλίο θέλησα να προσφέρω ουσιαστικές μεθόδους και πρακτικές τεχνικές αποκωδικοποίησης των πληροφοριών, ώστε σταδιακά και με οργανωμένη δομή να καθοδηγώ τον/τη μαθητή/τρια στην παροχή στοχευμένων απαντήσεων σε όλα τα πιθανά ερωτήματα των εξετάσεων. Μέσα από σαφή βήματα και με έμφαση στα πιο σημαντικά και ουσιώδη στάδια, η ύλη παρουσιάζεται με τρόπο που αποφεύγει τον περιττό όγκο και την αχρεία πληθωρικότητα. Επέλεξα

συνειδητά η έκταση του βιβλίου να είναι μικρή αλλά περιεκτική, ώστε να μην χαθεί ο μαθητής στον κυκεώνα της πληροφορίας, αλλά να εστιάσει στην ουσία. Η δομή αυτή ενισχύεται από το συνοδευτικό **PowerPoint**, καθιστά τη μελέτη πιο ελκυστική και ευχάριστη αποτυπώνοντας παραστατικά όλα τα κύρια σημεία, διευκολύνοντας την κατανόηση και την εστίαση στο σημαντικό. Σε μια εποχή καταγισμού πληροφοριών και διαρκή απόσπασης προσοχής, θεωρώ ότι η επιλογή ενός συμπυκνωμένου βιβλίου και ψηφιακού μέσου μάθησης είναι η πλέον ιδανική για τον υποψήφιο των πανελλαδικών εξετάσεων.

Οι εκδόσεις **ΖΗΤΗ**, με τη γνωστή ποιότητα και φροντίδα που τις διακρίνει, εξασφαλίζουν ότι το παρόν σύγγραμμα ανταποκρίνεται στις υψηλότερες απαιτήσεις και προσδοκίες τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών.

Σας ευχόμαστε δημιουργική μελέτη και κάθε επιτυχία στην πορεία σας.

Στο βιβλίο αυτό πολλά από τα θέματα τα οποία έχουμε συμπεριλάβει προέρχονται και αντλήθηκαν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στον δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση <<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>>.

Περιεχόμενα

Σημείωση: η ένδειξη του αστερίσκου (*) δηλώνει πως τα συγκεκριμένα θέματα τα συναντάμε με μεγαλύτερη συχνότητα στην τράπεζα θεμάτων και στις πανελλαδικές εξετάσεις.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΘΕΜΑ Α: ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ 11

1 ^η ενότητα: Α. Στρατηγική προετοιμασίας για την περίληψη	12
Β. Τα είδη της περίληψης και τρόποι προσέγγισης	15
Γ. Πώς ξεκινάμε την περίληψη ανά περίπτωση	16
Δ. Τα στάδια της περίληψης	18
2 ^η ενότητα: Ε. Τεχνικές αναδιατύπωσης και πύκνωσης	19
3 ^η ενότητα: Στ. Ασκήσεις στις τεχνικές αναδιατύπωσης και πύκνωσης	27
4 ^η ενότητα: Ζ. Εφαρμογές και Ασκήσεις Συγγραφής Περίληψης	31

Μέσω του ακόλουθου QR Code έχετε πρόσβαση στην παρουσίαση PowerPoint
«Θέμα Α – Περίληψη»:

ή μέσω του ακόλουθου συνδέσμου:
tinyurl.com/THEMA-A

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΘΕΜΑ Β: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ 37

1^η ενότητα:

Ερωτήσεις κατανόησης και σχολιασμού	38
* Α. Απόδοση βασικών ιδεών	38
Β. Παράθεση προσωπικής γνώμης (συμφωνίας ή διαφωνίας)	40
* Γ. Εξήγηση ή σχολιασμός μιας άποψης που διατυπώνεται σε απόσπασμα/αποσπάσματα	42
* Δ. Εντοπισμός θέματος/θέσης/πρόθεσης	45
Ε. Απόδειξη/στήριξη θέσης	50

* Στ. Προθέσεις / είδη προθέσεων	56
2 ^η ενότητα:	
Πειθώ - επιχειρήματα	70
Α. Τρόποι πειθούς	70
Β. Επιχειρήματα - τεκμήρια - συλλογιστική πορεία	78
3 ^η ενότητα:	
Τίτλος	85
* Α. Ο τίτλος και ο ρόλος του	85
Β. Σχέση του τίτλου με το είδος του κειμένου	89
Γ. «Επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα» ή «λειτουργία» ενός τίτλου	89
4 ^η ενότητα:	
Σύγκριση κειμένων - πολυτροπικά κείμενα	112
* Α. Σύγκριση κειμένων (κείμενα που «συνομιλούν»)	112
Β. Σύγκριση πολυτροπικού - μη λογοτεχνικού	130
5 ^η ενότητα:	
* Τρόποι οργάνωσης του λόγου στην παράγραφο και πρόθεση	138
6 ^η ενότητα:	
* Συνοχή/συνεκτικότητα/αλληλουχία	147
7 ^η ενότητα:	
Ρηματικοί χρόνοι	155
8 ^η ενότητα:	
* Εγκλίσεις - τροπικότητες και επικοινωνιακό αποτέλεσμα	160
9 ^η ενότητα:	
* Ρηματικά πρόσωπα	163
10 ^η ενότητα:	
* Ρητορικά ερωτήματα	169
11 ^η ενότητα:	
* Δήλωση - συνυποδήλωση	172

Μέσω του ακόλουθου QR Code έχετε πρόσβαση στην παρουσίαση PowerPoint «Θέμα Β – Ρηματικά Πρόσωπα / Ρητορικά Ερωτήματα / Δήλωση - Συνυποδήλωση»:

ή μέσω του ακόλουθου συνδέσμου:
tinyurl.com/THEMA-B-a

12 ^η ενότητα:	
* Ενεργητική - παθητική σύνταξη	177
13 ^η ενότητα:	
Ευθύς - πλάγιος λόγος	181
14 ^η ενότητα:	
Ονοματοποίηση - ρηματοποίηση	183
15 ^η ενότητα:	
* Σημεία στίξης και η λειτουργία τους	185
16 ^η ενότητα:	
Λεξιλόγιο – μετασχηματισμοί και λειτουργία	190
17 ^η ενότητα:	
Βραχυπερίοδος – μακροπερίοδος λόγος	195
18 ^η ενότητα:	
Σχήματα λόγου (τα πιο συχνά) και επικοινωνιακό αποτέλεσμα του καθενός από τα παρακάτω: * ασύνδετο / * μεταφορά / παρομοίωση / υπερβολή / * αντίθεση / * αναλογία / επανάληψη / παράταξη-υπόταξη	198
Μέσω του ακόλουθου QR Code έχετε πρόσβαση στην παρουσίαση PowerPoint «Θέμα Β – Σημεία Θεωρίας»:	
	
ή μέσω του ακόλουθου συνδέσμου: tinyurl.com/THEMA-B-b	
19 ^η ενότητα:	
Ύφος κειμένου	202
Μέσω του ακόλουθου QR Code έχετε πρόσβαση στην παρουσίαση PowerPoint «Θέμα Β – Τι είναι το ειρωνικό ύφος»:	
	
ή μέσω του ακόλουθου συνδέσμου: tinyurl.com/THEMA-B-c	
20 ^η ενότητα:	
Κειμενικά είδη / είδη κειμένων	212

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ**ΘΕΜΑ Γ: ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ**

219

✓ Οδηγίες για Ερμηνευτικό και Προσωπικό Σχόλιο

✓ Τρόποι προσέγγισης του λογοτεχνικού κειμένου

Μέσω του ακόλουθου QR Code έχετε πρόσβαση στην **παρουσίαση PowerPoint** «Θέμα Γ – Λογοτεχνικό Σχόλιο. Ερμηνευτική προσέγγιση λογοτεχνικών κειμένων»:

ή μέσω του ακόλουθου συνδέσμου:
tinyurl.com/THEMA-C

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ**ΘΕΜΑ Δ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ**

227

1. Περιεχόμενο (βασικά σημεία)	229
2. Δομή	234
3. Έκφραση	235

Μέσω του ακόλουθου QR Code έχετε πρόσβαση στην **παρουσίαση PowerPoint** «Θέμα Δ – Μια παρουσίαση για τα... γλωσσικά ευτράπελα!»:

ή μέσω του ακόλουθου συνδέσμου:
tinyurl.com/THEMA-D

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι απαντήσεις των ασκήσεων είναι διαθέσιμες σε αρχείο pdf, προσβάσιμο μέσω του ακόλουθου QR Code:

ή μέσω του ακόλουθου συνδέσμου:
tinyurl.com/PRAKTIK-ANSWERS

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΘΕΜΑ Α

**ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ**

Α. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Για να γράψουμε μια επιτυχημένη και αποτελεσματική περίληψη θα πρέπει να ακολουθήσουμε τα σωστά βήματα:

1. Κατανόηση κειμένου

Η κατανόηση κειμένου είναι η ικανότητα να διαβάζουμε και να αντιλαμβανόμαστε με ακρίβεια το νόημα και τις προθέσεις του συγγραφέα. Περιλαμβάνει την αποκωδικοποίηση λέξεων και προτάσεων, την αναγνώριση του κεντρικού νοήματος, καθώς και την αντίληψη των σχέσεων ανάμεσα στις ιδέες που παρουσιάζονται. Η σωστή κατανόηση αποτελεί τη βάση για κάθε περαιτέρω ανάλυση, περίληψη ή κριτική προσέγγιση του κειμένου.

2. Αναγνώριση θεματικής πρότασης και κεντρικής ιδέας

Η θεματική πρόταση εκφράζει το βασικό νόημα ή το κύριο θέμα μιας παραγράφου. Η αναγνώρισή της βοηθά στον εντοπισμό της κεντρικής ιδέας, δηλαδή της γενικής σκέψης που θέλει να μεταδώσει ο συγγραφέας. Η θεματική πρόταση συχνά βρίσκεται στην αρχή της παραγράφου και αποτελεί τον οδηγό για την κατανόηση και την οργάνωση των υπόλοιπων πληροφοριών.

3. Εντοπισμός συλλογιστικής πορείας του συγγραφέα

Η συλλογιστική πορεία είναι η σειρά με την οποία ο συγγραφέας αναπτύσσει τις ιδέες του και διαμορφώνει το επιχειρήματό του. Περιλαμβάνει την αναγνώριση των βασικών σημείων, των επιχειρημάτων, των παραδειγμάτων και των συμπερασμάτων, καθώς και τη σχέση μεταξύ τους. Κατανοώντας αυτήν την πορεία, μπορούμε να ακολουθήσουμε το σκεπτικό του κειμένου και να αποδώσουμε πιστά το περιεχόμενό του σε μια περίληψη.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Η μοναξιά στη σύγχρονη εποχή

Στη σύγχρονη εποχή, η μοναξιά έχει γίνει ένα από τα πιο διαδεδομένα κοινωνικά προβλήματα. Παρά την πληθώρα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και την αυξημένη δυνατότητα επικοινωνίας, πολλοί άνθρωποι αισθάνονται αποκομμένοι και μόνοι. Η επιφανειακή φύση των σχέσεων που αναπτύσσονται μέσα από τα ψηφιακά μέσα δεν μπορεί να αντικαταστήσει την πραγματική ανθρώπινη επαφή και το βαθύ συναίσθημα της αμοιβαιότητας.

Η μοναξιά, όταν γίνεται χρόνιο φαινόμενο, μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες στην ψυχική και σωματική υγεία. Έρευνες δείχνουν ότι τα άτομα που βιώνουν έντονη μοναξιά παρουσιάζουν αυξημένο κίνδυνο κατάθλιψης, άγχους και καρδιαγγειακών παθήσεων. Επιπλέον, η απομόνωση μειώνει την αυτοεκτίμηση και εμποδίζει την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο που εντείνει το πρόβλημα.

Ωστόσο, η μοναξιά δεν είναι πάντα αρνητική. Μπορεί να αποτελέσει μια ευκαιρία για εσωτερική αναζήτηση, αυτογνωσία και προσωπική ανάπτυξη. Η συνειδητή απομόνωση μπορεί να βοηθήσει το άτομο να αναθεωρήσει προτεραιότητες, να βρει νέα ενδιαφέροντα και να ενδυναμώσει την ψυχή του. Σημασία έχει να αναζητά κανείς ισορροπία ανάμεσα στην κοινωνική ζωή και στην απομόνωση, ώστε να αποφεύγει τις αρνητικές της συνέπειες.

Οδηγίες για κατανόηση

1. Βρείτε τη θεματική πρόταση σε κάθε παράγραφο.
2. Εντοπίστε την κεντρική ιδέα που προκύπτει από το σύνολο του κειμένου.
3. Εξηγήστε τη συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο συγγραφέας για να στηρίξει τη θέση του.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1. • 1η παράγραφος: «Στη σύγχρονη εποχή, η μοναξιά έχει γίνει ένα από τα πιο δεδομένα κοινωνικά προβλήματα.»
 - 2η παράγραφος: «Η μοναξιά, όταν γίνεται χρόνιο φαινόμενο, μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες στην ψυχική και σωματική υγεία.»
 - 3η παράγραφος: «Ωστόσο, η μοναξιά δεν είναι πάντα αρνητική.»
2. **Κεντρική ιδέα:**
Η μοναξιά είναι ένα σύγχρονο κοινωνικό πρόβλημα με σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία, αλλά μπορεί επίσης να προσφέρει ευκαιρίες για αυτογνωσία και προσωπική ανάπτυξη, εφόσον διατηρηθεί η σωστή ισορροπία.
3. **Συλλογιστική πορεία:**
Ο συγγραφέας ξεκινά περιγράφοντας το φαινόμενο της μοναξιάς στη σύγχρονη κοινωνία, συνεχίζει παρουσιάζοντας τις αρνητικές συνέπειές της, και καταλήγει εξηγώντας τα θετικά στοιχεία της και την ανάγκη ισορροπίας ανάμεσα στην κοινωνική ζωή και την απομόνωση.

ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΝΟΗΜΑΤΩΝ

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. Ποιο είναι το κύριο πρόβλημα που αναφέρεται στην πρώτη παράγραφο σχετικά με τη μοναξιά στη σύγχρονη εποχή;
2. Ποιες είναι οι σοβαρές συνέπειες της μοναξιάς στην ψυχική και σωματική υγεία σύμφωνα με το κείμενο;
3. Με ποιο τρόπο η μοναξιά μπορεί να γίνει θετική εμπειρία για το άτομο;
4. Ποια είναι η βασική συμβουλή που δίνει ο συγγραφέας σχετικά με τη διαχείριση της μοναξιάς;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Το κύριο πρόβλημα είναι ότι, παρά την πληθώρα των μέσων κοινωνικής δικτύω-

σης, πολλοί άνθρωποι αισθάνονται μόνοι και αποκομμένοι, καθώς οι ψηφιακές σχέσεις δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την πραγματική ανθρώπινη επαφή.

2. Η μοναξιά μπορεί να προκαλέσει κατάθλιψη, άγχος, καρδιαγγειακές παθήσεις, μείωση αυτοεκτίμησης και κοινωνικές δυσκολίες.
3. Η μοναξιά μπορεί να βοηθήσει το άτομο στην εσωτερική αναζήτηση, την αυτογνωσία και την προσωπική ανάπτυξη, όταν γίνεται συνειδητά και με μέτρο.
4. Η βασική συμβουλή είναι να αναζητείται ισορροπία ανάμεσα στην κοινωνική ζωή και την απομόνωση, ώστε να αποφεύγονται τα αρνητικά της.

ΣΗΜΕΙΑ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Χρήσιμα βήματα:

1. **Διαβάζουμε προσεκτικά την εκφώνηση** στο Θέμα Α
2. **Διαβάζουμε προσεκτικά το κείμενο** τουλάχιστον δύο φορές.
3. **Συνοψίζουμε μόνο τις βασικές ιδέες**, αυτές που αν παραλειφθούν θα χαθεί το ουσιαστικό νόημα του κειμένου **και διαγράφουμε τα περιττά** και επαναλαμβανόμενα νοήματα. Στη συνέχεια ακολουθούμε τα εξής:
 - Δημιουργική παράφραση, ώστε να είναι εμφανές πως έχει προηγηθεί ουσιαστική κατανόηση σημείων του κειμένου.
 - Εστίαση στην κεντρική ιδέα και στη σαφήνεια της περίληψης.
 - Διατήρηση ισορροπίας ανάμεσα στην πληρότητα και την οικονομία λόγου, ώστε να αποφύγουμε είτε την υπερβολική ανάπτυξη είτε υπερβολική γενίκευση του κειμένου.
 - Αποφυγή προσωπικών απόψεων, σχολίων ή εκφράσεων που αναιρούν την αντικειμενικότητα της περίληψης.
 - Αποφυγή πρώτου προσώπου ή διαλόγου, που δεν ταιριάζει στον επίσημο και αντικειμενικό χαρακτήρα της περίληψης.
 - Εξασφάλιση συνοχής και λογικής ροής, με προτάσεις που θα διευκολύνουν την κατανόηση του νοήματος και χρήση κατάλληλων τρόπων μετάβασης μεταξύ των προτάσεων/περιόδων.
 - Ισορροπημένη χρήση σύνθετης ή παθητικής σύνταξης, ώστε να μην οδηγεί σε δυσνόητο και φορτωμένο λόγο.
 - Η εύστοχη χρήση όρων ή λέξεων-κλειδιών που θα αποδίδει το νόημα με σαφήνεια.
 - Αντικατάσταση ενσωμάτωση ερωτηματικών προτάσεων με σαφείς διαπιστωτικές προτάσεις, αυξάνοντας την αποφασιστικότητα του κειμένου.
 - Αποφυγή χρήσης των ίδιων ρημάτων για την αναφορά στον συγγραφέα, ώστε να μην μειώνεται η εκφραστική ποικιλία και ζωντάνια του λόγου.

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Στο ΘΕΜΑ Β του βιβλίου μας θα ασχοληθούμε με την ουσιαστική κατανόηση και τον σχολιασμό κειμένων, που αποτελεί βασική δεξιότητα για την επιτυχή αντιμετώπιση των εξετάσεων και την ορθή ανάγνωση της ελληνικής γλώσσας. Στόχος μας είναι να εξοικειωθούμε με τις διαφορετικές μορφές ερωτήσεων που μπορεί να προκύψουν, να μάθουμε πώς να απαντάμε στις **ερωτήσεις κατανόησης** και **σχολιασμού**, πώς να διακρίνουμε και να αποδίδουμε το **θέμα**, τη **θέση** και την **πρόθεση** του συγγραφέα, πώς απαντάμε σε ερωτήσεις σχετικές με τον **τίτλο** καθώς και να αναπτύξουμε κριτική σκέψη μέσα από **σύγκριση κειμένων** και σχολιασμό.

Θα μελετήσουμε την **οργάνωση του λόγου** μέσα στην παράγραφο, καθώς και τη χρήση της **συνοχής** και **συνεκτικότητας** που καθιστούν το κείμενο λογικό και κατανοητό. Επιπλέον, θα γνωρίσουμε τους βασικούς **τρόπους πειθούς**.

Θα συνεχίσουμε με ερωτήσεις που αφορούν τη **γλώσσα**: Σχετικά με τη χρήση των ρηματικών προσώπων, χρόνων και εγκλίσεων, τις τροπικότητες, τα σημεία στίξης, τον ευθύ και πλάγιο λόγο, την ενεργητική και παθητική σύνταξη, την ονοματοποίηση και ρηματοποίηση, τον μακροπερίοδο και μικροπερίοδο λόγο, το ασύνδετο σχήμα, το λεξιλόγιο (λόγιο-λαϊκό κ.ά.), το ύφος.

Τέλος, θα εξετάσουμε ερωτήσεις που αφορούν τα **κειμενικά είδη**, ώστε να αποκτήσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα των κειμενικών και γλωσσικών φαινομένων που συναντούμε μέσα από πρακτικές εφαρμογές και ασκήσεις αντλημένες, είτε από την Τράπεζα Θεμάτων Γ' Λυκείου, είτε από τα θέματα των Πανελλαδικών, είτε από διάφορες πηγές στο διαδίκτυο, που θα συνοδεύουν κάθε ενότητα.

Έτσι, θα ενισχύσουμε την κατανόηση και την κριτική μας ικανότητα, αναπτύσσοντας δεξιότητες που θα μας βοηθήσουν να απαντήσουμε με επιτυχία σε όλες τις μορφές ερωτήσεων στο ΘΕΜΑ Β, το οποίο βαθμολογείται με **35 μονάδες** και αποτελεί κρίσιμο μέρος της εξέτασης.

ΔΗΛΩΣΗ - ΣΥΝΥΠΟΔΗΛΩΣΗ

Οι βασικές διαφορές μεταξύ δήλωσης και συνυποδήλωσης στη γλώσσα είναι οι εξής:

Δηλωτική χρήση της γλώσσας → όταν οι λέξεις χρησιμοποιούνται με την κυριολεκτική τους σημασία, για να πληροφορήσουν με σαφήνεια και αντικειμενικότητα.

Συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας → όταν οι λέξεις έχουν μεταφορική, συναισθηματική ή αξιολογική φόρτιση, προκαλούν εικόνες, συγκίνηση, στάση απέναντι στο θέμα.

Άρα, αν μας ζητήσουν να **μετασχηματίσουμε ένα χωρίο από συνυποδηλωτική σε δηλωτική χρήση**:

- 1. Εντοπίζουμε** τις μεταφορές, τις υπερβολές, τα επίθετα με συναισθηματικό/αξιολογικό φορτίο.
 - ♦ π.χ. «Η αχόρταγη κοινωνία μας καταβροχθίζει κάθε ίχνος ανθρωπιάς».
- 2. Τα αντικαθιστούμε** με ουδέτερες, κυριολεκτικές λέξεις.
 - ♦ π.χ. «Η σύγχρονη κοινωνία παρουσιάζει έλλειψη ανθρωπιάς».
- 3. Διατηρούμε το ίδιο περιεχόμενο**, αλλά το εκφράζουμε **ουδέτερα, χωρίς φορτίσεις**.

Παράδειγμα:

- *Συνυποδηλωτικό:*
«Η βία ξεριζώνει τα θεμέλια της δημοκρατίας.»
- *Δηλωτικό:*
«Η βία υπονομεύει τη λειτουργία της δημοκρατίας.»

Οδηγία:

Για να μετατρέψουμε τη συνυποδηλωτική χρήση σε δηλωτική, απομακρύνουμε τις μεταφορές, τα σχήματα λόγου και τα φορτισμένα επίθετα, και εκφράζουμε το ίδιο νόημα με ουδέτερους, κυριολεκτικούς όρους, ώστε το ύφος να γίνει αντικειμενικό και πληροφοριακό.

Συνοπτικά, η δήλωση αφορά το *λογικό, κυριολεκτικό* νόημα μιας λέξης, ενώ η συνυποδήλωση αφορά το *συγκινησιακό, αλληγορικό* ή *μεταφορικό* νόημα που μπορεί να προστεθεί στη βασική έννοια ανάλογα με το πλαίσιο και την πρόθεση του ομιλητή.

Η συνυποδήλωση επηρεάζει την κατανόηση και την εντύπωση του μηνύματος με τους εξής τρόπους:

- Προσδίδει *γλαφυρότητα* και *συναισθηματική φόρτιση* στο μήνυμα, κάνοντάς το πιο παραστατικό και ελκυστικό για τον δέκτη.

- Μέσω της συνυποδήλωσης, τα νοήματα αποκτούν *πολυεπίπεδη* σημασία, δημιουργώντας *πολυσημμία* που εμπλουτίζει την ερμηνεία του μηνύματος.
- Ενεργοποιεί το *θυμικό* του δέκτη, προκαλώντας συναισθηματική κινητοποίηση και βαθύτερο προβληματισμό για το περιεχόμενο.
- Ταυτόχρονα, κάνει τον λόγο πιο *έμμεσο* και *υφολογικά πλούσιο*, κάτι που μπορεί να αυξήσει το ενδιαφέρον και την αλληλεπίδραση με το ακροατήριο.
- Αντίθετα, αν το μήνυμα μετατραπεί σε απόλυτα κυριολεκτικό και δηλωτικό, απομακρύνεται η ζωντάνια και μειώνεται η συναισθηματική δέσμευση του ακροατή, με αποτέλεσμα να γίνεται πιο πληροφοριακό και λιγότερο βιωματικό.

1η ΕΦΑΡΜΟΓΗ

23805 Να βρεις στο Κείμενο 1 (παρακάτω) πέντε (5) λέξεις ή φράσεις με μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 5) και να εξηγήσεις με συντομία το νόημά τους.

[...] Η Δημοκρατία είναι πολίτευμα πνευματικό, για τούτο δεν μπορεί αληθινά να ευδοκιμήσει παρά μονάχα σε λαούς που ζουν και αντικρίζουν τη ζωή πνευματικά. Αυτή η στάση δίνει στη δημοκρατία την ιδιότητα της αφθαρσίας και την αναγκαία δυναμικότητα, ώστε να υπερβαίνει τις εποχές και να προσαρμόζεται, χωρίς θυσίες, στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται κάθε τόσο μέσα στον κόσμο. Όταν η Δημοκρατία χάσει την ουσία της και δεν απομένει παρά μονάχα ως κέλυφος που από στιγμή σε στιγμή, δεν μπορεί, θα συντριβεί, όσο κι αν τη στηρίζουν τα κοινά συμφέροντα και οι ευγενικές φιλοδοξίες.

Είπαμε ότι η Δημοκρατία είναι πολίτευμα του διαλόγου. Διαλόγου, όμως, ανάμεσα σε ποιους; Ανάμεσα σε φίλους κι εχθρούς της, δηλαδή ανάμεσα σε δημοκράτες και μη δημοκράτες ή μονάχα ανάμεσα σε δημοκράτες; Ο δημοκρατικός διάλογος ανάμεσα σε δημοκράτες, διάλογος εξεταστικός, διάλογος θετικός και ειλικρινής, που φωτίζει τις συνειδήσεις για να επιδιώξουν την πραγματοποίηση του αρίστου. Είναι διάλογος μεταξύ αρχόντων και αρχομένων, αφού ούτε οι άρχοντες ούτε οι αρχόμενοι είναι δυνατόν να λείψουν ποτέ κι ας λέγεται πως στη δημοκρατία κυβερνά ο λαός. [...]

Είναι όμως η Δημοκρατία και διάλογος ανάμεσα σε δημοκρατίες και μη. Ο διάλογος αυτός, μέσα σε μια πνευματικά υποστηριγμένη κοινωνία, γίνεται ένα κρίσιμο, αλλά γεμάτο ανθρώπινο φως αγώνισμα. Είναι διάλογος που πιστοποιεί εξαντλητικά την ελευθερία και που εκφράζει την αγωνία του ανθρώπου να ζήσει σωστά και αρμονικά με τους άλλους τη ζωή του, προσπαθώντας να τη βελτιώσει, να την ολοκληρώσει, να τη δικαιώσει.

Ο διάλογος αυτός εκφράζεται ηθικά με την ελευθερία του λόγου, του συνέχεσθαι, με τη θρησκευτική ελευθερία. Εκφράζεται πολιτικά με τα πολλά πολιτικά κόμματα, τη συμπολίτευση και την αντιπολίτευση. Εκφράζεται κοινωνικά με την άρνηση της δημο-

κρατίας να θεσπίζει εξαιρέσεις και να προβαίνει σε παραχωρήσεις είτε προς πρόσωπα είτε προς τάξεις ολόκληρες της κοινωνίας, με την ελευθερία και το αδέσμευτο του Τύπου, με την προσφορά ίσων ευκαιριών για όλους τους πολίτες – αλλά και ίσων τιμωριών...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μεταφορικές φράσεις: • δεν μπορεί αληθινά να ευδοκιμήσει (1η παράγραφος): δεν μπορεί να αναπτυχθεί. • δίνει στη δημοκρατία την ιδιότητα της αφθαρσίας (1η παράγραφος): την καθιστά διαχρονική. • Όταν η Δημοκρατία χάνει την ουσία της και δεν απομένει παρά μονάχα ως κέλυφος (1η παράγραφος): δεν απομένει παρά μόνο ως μια τυπική διαδικασία. • διάλογος θετικός και ειλικρινής (2η παράγραφος): διάλογος που βασίζεται σε καλή διάθεση των συνομιλητών, με ειλικρινείς προθέσεις. • ... ένα κρίσιμο ... αγώνισμα (3η παράγραφος): ο διάλογος είναι σημαντική και επίπονη διαδικασία για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των ανθρώπων και τη δικαίωση των στόχων τους.

2η ΕΦΑΡΜΟΓΗ

24830 Να εντοπίσεις δύο παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο Κείμενο 1 (παρακάτω) (μονάδες 2) και να εξηγήσεις την επικοινωνιακή τους λειτουργικότητα (μονάδες 2).

Στα όσα μου γράφετε έχετε δίκιο. Η κοινωνικότητα του ανθρώπου, βαθιά ριζωμένη στη φύση του, ακόμα και τη ζωτική του φύση, επιτρέπει, κι απαιτεί, να γυρεύει βάλσαμο σε μεγάλους ψυχικούς πόνους, σε κάτι που να είναι απέξω του, είτε φίλος είναι αυτό, που να καταλαβαίνει και να πονεί, είτε ένα βιβλίο, μέσα στο οποίο μας ξεσκεπάζεται μια μεγάλη ψυχή, που να γνώρισε κι αυτή την οδύνη της ζωής. Οι σκέψεις των μεγάλων πεθαμένων είναι πάντα βολικότερες, συχνά και βαθύτερες. Δεν ξέρω όμως αν μπορεί τίποτε να μπει κοντά στο θέση του φίλου, του σύγχρονου, με τον οποίο ενώνει, έστω κι από μακριά, κοινότητα στη σκέψη και την αντίληψη.

Δε νομίζω όμως, και θα λυπούμαι, να ήταν το ξεσκεπάσμα επικίνδυνο. Κάθε πληγής σκάλισμα πονεί, ίσως όμως καλύτερα να δίνει σ' αυτό αφορμή η παρουσία φίλου, και μου φαίνεται πως έπειτα μια καθαρότερη, αμιγέστερη εσωτερική γαλήνη, μπορεί να δώσει γέννηση σε κάποιο θαρρετότερο αντίκρυσμα των περασμένων και σε πραγματικότερους καρπούς για το μέλλον. Αφού ξεπονέσουν λίγο, και πάρουν καινούριο αίμα μέσα τους οι πληγές [...]

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α) 24830 Παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο Κείμενο 1: • να γυρεύει βάλσαμο • να δώσει γέννηση • πραγματικότερους καρπούς για το μέλλον • πάρουν καινούριο αίμα μέσα τους οι πληγές Με τη χρήση της συνυποδήλωσης τονίζεται εναργέστερα ο θεραπευτικός ρόλος της φιλίας στον ψυχισμό του ατόμου. Η συ-

ντάκτρια της επιστολής απευθύνεται στο συναίσθημα, αποσκοπώντας στην πρόκληση συναισθημάτων και την αισθητική απόλαυση. Καθιστά το κείμενο ζωντανό και παραστατικό και του προσδίδει λογοτεχνική απόχρωση, όπως ταιριάζει σε επιστολή. Γίνεται πιο ενδιαφέρον στην ανάγνωση, αλλά και προκλητικό, καθώς η μεταφορική λειτουργία δημιουργεί ερέθισμα για προβληματισμό (το μήνυμα προβάλλεται με έμμεσο τρόπο και όχι πληροφοριακά).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1η Άσκηση

Να εντοπίσετε τρία παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο παρακάτω κείμενο και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους σε κάθε περίπτωση. Στη συνέχεια, να αποδώσετε το καθένα με τη δηλωτική του σημασία και να επισημάνετε τη διαφοροποίηση του επικοινωνιακού αποτελέσματος μετά τη μετατροπή.

Η Γη μοιάζει να «ουρλιάζει» κάτω από το βάρος της ανθρώπινης αδιαφορίας. Οι παγετώνες λιώνουν σαν «δάκρυα» που κυλούν αδιάκοπα, ενώ οι πυρκαγιές ξεσπούν σαν «θυμωμένες κραυγές» της φύσης απέναντι στην καταστροφή. Αν συνεχίσουμε με τον ίδιο ρυθμό, το σπίτι μας θα μετατραπεί σε «καμμένη γη», αφήνοντας πίσω του σιωπή και ερείπια.

2η Άσκηση

Στο παρακάτω απόσπασμα να εντοπίσετε τρία παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο κείμενο και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους σε κάθε περίπτωση, καθώς και την πρόθεση του συγγραφέα. Στη συνέχεια, να αποδώσετε το καθένα με τη δηλωτική του σημασία.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν την άμεση επικοινωνία μεταξύ ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Οι χρήστες μπορούν να μοιράζονται πληροφορίες, φωτογραφίες και βίντεο με τους φίλους τους ή με το κοινό γενικότερα. Η χρήση τους διευκολύνει την ενημέρωση για γεγονότα και ειδήσεις σε πραγματικό χρόνο. Παράλληλα, παρέχουν ευκαιρίες για επαγγελματική δικτύωση και προώθηση προϊόντων ή υπηρεσιών. Ωστόσο, η υπερβολική ενασχόληση μπορεί να μειώσει τον χρόνο που αφιερώνεται σε προσωπικές σχέσεις και να προκαλέσει ψυχολογική εξάρτηση. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν επίσης τον κίνδυνο διάδοσης ψευδών ειδήσεων, κάτι που απαιτεί κριτική σκέψη από τους χρήστες. Συνολικά, αποτελούν εργαλεία επικοινωνίας με σημαντικά πλεονεκτήματα, αλλά χρειάζεται συντηρή χρήση για να αποφευχθούν αρνητικές συνέπειες. Συγκεκριμένα για πολλούς έχουν γίνει ένα «αόρατο κλουβί» μέσα στο οποίο οι άνθρωποι κλείνονται οικειοθελώς. Η «λάμψη» των οθονών υπόσχεται χαρά, αλλά καταλγεί να γεννά «σκιές» μοναξιάς. Κάθε ειδοποίηση ακούγεται σαν «σειρήνα» που παρασύρει τον χρήστη σε έναν ατελείωτο ωκεανό εικόνων και likes.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΣΥΝΥΠΟΔΗΛΩΣΗ

Για περισσότερη εξάσκηση ανατρέξτε στα αντίστοιχα κείμενα της Τράπεζας Θεμάτων Γ' Λυκείου του ΙΕΠ.

- 23791** β. Να εντοπίσεις τρία παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο Κείμενο 2 (μονάδες 3) και να εξηγήσεις την επικοινωνιακή λειτουργικότητά τους (μονάδες 2). **Μονάδες 5**
- 23801** Να εντοπίσεις στο Κείμενο 2 πέντε λέξεις ή φράσεις που αποδίδονται σε μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 5) και να εξηγήσεις με συντομία αν ταιριάζει αυτή η λειτουργία της γλώσσας με το θέμα του κειμένου (μονάδες 2) και με την πρόθεση του συγγραφέα του να ευαισθητοποιήσει τον δέκτη (μονάδες 3). **Μονάδες 10**
- 24822** Να βρεις τέσσερα (4) παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας από τα Κείμενα 1 και 2 (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τον ρόλο τους στην επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα των κειμένων (μονάδες 6). **Μονάδες 10**
- 24997** β. Να εντοπίσεις τρία παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο Κείμενο 2 (μονάδες 3) και να εξηγήσεις την επικοινωνιακή τους λειτουργικότητα σε κάθε περίπτωση (μονάδες 3). **Μονάδες 6**
- 27643** α. Να βρεις στο Κείμενο 1 τέσσερις φράσεις με μεταφορική/συνυποδηλωτική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 4) και να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή (μονάδες 4).

Μέσω του QR Code έχετε πρόσβαση στην παρουσίαση
**PowerPoint: «Θέμα Β – Ρηματικά Πρόσωπα / Ρητορικά
 Ερωτήματα / Δήλωση - Συνυποδήλωση»**
 ή μέσω του ακόλουθου συνδέσμου: tinyurl.com/THEMA-B-a

ΘΕΜΙΑ Γ

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- ✓ Οδηγίες για Ερμηνευτικό και Προσωπικό Σχόλιο
- ✓ Τρόποι προσέγγισης του λογοτεχνικού κειμένου

Ο βασικός στόχος είναι να κατανοήσουμε το κεντρικό θέμα ή το ερώτημα που το κείμενο θέτει και παράλληλα να αναδειχθούν τα στοιχεία που το στηρίζουν.

Έτσι:

- **Προσεκτική ανάγνωση:** Διαβάζουμε το κείμενο τουλάχιστον δύο-τρεις φορές, για να εστιάσουμε τόσο στο γενικό νόημα όσο και στα συγκεκριμένα ή υπονοούμενα θέματα. Προσέχουμε τίτλο, χωροχρονικά στοιχεία, πρόσωπα ή αφηγηματικές φωνές.
Εντοπισμός κεντρικού θέματος: Αναζητούμε το βασικό ερώτημα ή ιδέα που διαπερνά το κείμενο. Μπορεί να είναι μια αξία, ένα συναίσθημα ή μια κοινωνική/ανθρώπινη κατάσταση. Διακρίνουμε κατά το δυνατό επιμέρους θέματα και ιδέες, αλλά εστιάζουμε στο κυρίαρχο.
- **Αναγνωριστικοί κειμενικοί δείκτες:** Εξετάζουμε εκφραστικά μέσα (μεταφορές, εικόνες, σχήματα λόγου), δομικά στοιχεία (παρατακτική σύνταξη, επανάληψη), γλωσσικά χαρακτηριστικά, και τον τόνο του κειμένου. Κάνουμε στοχευμένη επιλογή/κάθε δείκτης (περιεχομένου ή μορφής) να είναι διαφορετικός δηλαδή εάν έχουμε βρει –ως πρώτο δείκτη– μια μεταφορά, ο επόμενος δείκτης να μην είναι μια δεύτερη μεταφορά, αλλά θα μπορούσε να είναι ο τίτλος, ένα σημείο στίξης, μια έγκλιση, μία αφηγηματική τεχνική κ.ά.), αρκεί να είναι υποστηρικτικός του σημείου που σχολιάζω. Παράλληλα, παραθέτουμε και τις αντίστοιχες των κειμενικών δεικτών, κειμενικές αναφορές (παραθεση χωρίου).

ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ - ΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Κειμενικός δείκτης

- Είναι **ένα στοιχείο του κειμένου** που αποκαλύπτει κάτι για τον χαρακτήρα, την κατάσταση, το συναίσθημα ή τη θεματική του κειμένου.
- Λειτουργεί **υποστηρικτικά στην ερμηνεία**.
- Παράδειγμα: ο ήρωας λέει «ζαρώνει η καρδιά μου» → ο κειμενικός δείκτης είναι η **μεταφορά** που δείχνει την έντονη ανησυχία ή δυσφορία του ήρωα.

Κειμενική αναφορά

- Είναι **άμεση παραπομπή στο κείμενο**, δηλαδή όταν γράφουμε **ακριβώς μια φράση ή απόσπασμα** για να τεκμηριώσουμε αυτό που λέμε.
- Χρησιμοποιείται για να στηρίξει τον ισχυρισμό μας ή να δώσει συγκεκριμένα παραδείγματα.
- Παράδειγμα: γράφουμε «όπως αναφέρει το κείμενο, “σκέφτηκα μήπως πρέπει ν’ αλλάξω επάγγελμα”...», για να δείξουμε ότι ο ήρωας εξετάζει σοβαρά την αλλαγή στη ζωή του.

► **Σύνοψη:**

- Κειμενικός δείκτης = το **σημάδι μέσα στο κείμενο** που μας δείχνει κάτι (συναίσθημα, κατάσταση, ιδέα).
- Κειμενική αναφορά = **η φράση ή το απόσπασμα που παραθέτουμε** για να υποστηρίξουμε αυτό που λέμε.
- Κάθε ερμηνεία μας **πρέπει να στηρίζεται** σε έναν **κειμενικό δείκτη** (π.χ. εικόνα, λέξη, εκφραστικό μέσο).
- Μαζί με τον δείκτη, πρέπει **υποχρεωτικά** να δίνουμε και την **κειμενική αναφορά** (δηλαδή το συγκεκριμένο απόσπασμα ή λέξη από το κείμενο).

ΣΕΙΡΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ► **Πρώτη εκδοχή:**

Δείκτης → Κειμενική αναφορά → Ερμηνεία → Σύνδεση

→ Δίνει ξεκάθαρη και εύκολη δομή. Ο διορθωτής βλέπει αμέσως πάνω σε ποιο στοιχείο στηριζόμαστε και μετά κατανοεί την ερμηνεία μας.

► **Δεύτερη εκδοχή (απαιτητικότερη):**

Ερμηνεία → Δείκτης → Κειμενική αναφορά → Σύνδεση

→ Δίνει έμφαση πρώτα στο περιεχόμενο και στη θέση μας. Δείχνει πιο ώριμη γραφή, αλλά χρειάζεται προσοχή για να μην χαθεί η σαφήνεια.

Συμπέρασμα:

- Η **πρώτη εκδοχή** είναι πιο «ασφαλής» και λειτουργεί σαν οδηγός.
- Η **δεύτερη** μπορεί να μας οδηγήσει να διακριθούμε, αρκεί να την κάνουμε με ακρίβεια και σωστή τεκμηρίωση.

Συγκεκριμενικός προσδιορισμός: Λαμβάνουμε υπόψη το πλαίσιο συγγραφής του κειμένου (χρονική περίοδος, κοινωνικό περιβάλλον, βιογραφία συγγραφέα), καθώς και τη λειτουργία ή τον σκοπό του.

A. Πώς απαντάμε στο ερμηνευτικό σχόλιο Βήμα-Βήμα

Το **ερμηνευτικό σχόλιο δεν περιλαμβάνει προσωπική άποψη**. Στοχεύει στην **ανάλυση και ερμηνεία του κειμένου**: δηλαδή τι εκφράζει ο ήρωας, ποιες ιδέες ή συναισθηματικές καταστάσεις αναδεικνύει και πώς τα κειμενικά στοιχεία (μεταφορές, ειρωνεία, εσωτερικός μονόλογος, εικόνες κ.ά.) υποστηρίζουν αυτή την ερμηνεία

Το ερμηνευτικό σχόλιο πρέπει να είναι περιεκτικό, σαφές και δομημένο κατάλληλα, ώστε να καλύπτει στοχευμένα τα ερωτήματα της εκφώνησης:

- **Εισαγωγική πρόταση:** Παρουσιάζουμε με σαφήνεια το βασικό ερώτημα ή κεντρική ιδέα που θα αναπτύξουμε.

- **Ανάπτυξη και σχολιασμός – ερμηνεία του ζητουμένου:** Ερμηνεύουμε σε βάθος και σχολιάζουμε π.χ. τη στάση, τον χαρακτήρα, τη θέση του ήρωα ή του ποιητικού υποκειμένου (αναλόγως με την ερώτηση)
- **Άμεσες αναφορές:** Όταν αναφέρουμε **ακριβώς σημεία ή φράσεις από το κείμενο** για να στηρίξουμε την ερμηνεία μας, αλλά **χωρίς να τα γράφουμε λέξη προς λέξη**. Π.χ., «ο αφηγητής περιγράφει την απομόνωση του ήρωα, υπογραμμίζοντας το συναίσθημα μοναξιάς».
- **Παραθέσεις:** όταν **παραθέτουμε κυριολεκτικά φράσεις ή προτάσεις από το κείμενο**, βάζοντάς τις σε εισαγωγικά. Π.χ., «όπως αναφέρει ο συγγραφέας, "η νύχτα ήταν σκοτεινή και αδιαπέραστη"».
- **Εξήγηση εκφραστικών μέσων:** Περιγράφουμε τη λειτουργία συγκεκριμένων εκφραστικών ή γλωσσικών μέσων (μεταφορές, ρυθμός, επαναλήψεις κ.ά.) και πώς συμβάλλουν στην ενίσχυση των νοημάτων.
- **Σύνδεση με το συγκεκριμένο και τον συγγραφέα:** Αναδεικνύουμε πώς τα στοιχεία αυτά σχετίζονται με το κοινωνικό ή ιστορικό πλαίσιο, καθώς και τη στάση ή πρόθεση του συγγραφέα.

Β. Πώς απαντάμε στο προσωπικό σχόλιο (Β' μέρος)

Η **προσωπική άποψη ή ανταπόκριση** εισάγεται **μόνο στο Β' μέρος του Θέματος Γ**, στο **προσωπικό σχόλιο**, όπου ο μαθητής συνδέει το κείμενο με δικές του σκέψεις, συναισθήματα ή βιώματα. Το προσωπικό σχόλιο αποτελεί εκφραστική και δημιουργική απάντηση, όπου παρουσιάζουμε δικές μας σκέψεις, συναισθήματα ή κρίσεις και τις αιτιολογούμε.

Γενικές οδηγίες

- Προσέχουμε την οργάνωση και συνοχή και φροντίζουμε τη γλωσσική και συντακτική ορθότητα: Χρησιμοποιούμε πλούσιο, εύστοχο λεξιλόγιο και προσεγμένη γραμματική.
- Κλείσιμο με προσωπικό τόνο: Συνοδεύουμε το σχόλιο με επιγραμματική πρόταση που δίνει έμφαση ή συμπερασματική σκέψη.
- Μην ξεχνάμε να προσαρμόζουμε το ύφος στην άσκηση. Το ερμηνευτικό σχόλιο απαιτεί τυπικό και σοβαρό ύφος, ενώ το προσωπικό σχόλιο μπορεί να έχει πιο ελεύθερη και ζωντανή φωνή. Μην ξεχνάμε να τηρούμε το όριο λέξεων (+10% υπέρβαση).
- **Προσοχή:** Οι αναφορές στο κείμενο, είτε υπό μορφή άμεσων παραθέσεων είτε παραφράσεων, δεν υπολογίζονται στο όριο λέξεων της απάντησης.

ΘΕΜΑ Δ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Μονάδες 30

Παραγωγή γραπτού λόγου (Εκθεση):

Ζητείται από τον μαθητή να αναπτύξει μια άποψη πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα, το οποίο σχετίζεται με τα κείμενα αναφοράς (1 και 2), χρησιμοποιώντας επιχειρήματα και τεκμηρίωση.

Στο θέμα Δ' της έκθεσης τα **τρία στάδια** είναι τα εξής:

1. Προσυγγραφικό στάδιο
2. Συγγραφικό στάδιο
3. Μετασυγγραφικό στάδιο (επανεξέταση – επιμέλεια)

1. Προσυγγραφικό στάδιο

1. Αναγνώριση κειμενικού είδους (άρθρο, ομιλία/εισήγηση, επιστολή), ώστε να εφαρμόσουμε το κατάλληλο **επικοινωνιακό πλαίσιο** (σκοπό, πομπό, αποδέκτες, ύφος). – Ανάλυση και αποκωδικοποίηση της εκφώνησης: κατανοούμε ακριβώς τι ζητείται (π.χ. αίτια, συνέπειες, λύσεις, προσωπική άποψη).
2. Εντοπισμός βασικών εννοιών και δεδομένων από τα κείμενα αναφοράς.
3. Σχεδίαση διαγράμματος ή πλάνου ιδεών για τη μακροδομή της έκθεσης.

2. Συγγραφικό στάδιο

Περιεχόμενο: αποδεικτέα θέση, επιχειρήματα, τεκμηρίωση, σωστή δομή κάθε επιχειρήματος (αποδεικτέα θέση → τεκμήριο → εξήγηση/σχόλιο → σύνδεση με το κύριο θέμα). Παράλληλα, δίνουμε έμφαση **δημιουργική αξιοποίηση** πληροφοριών από τα κείμενα αναφοράς και ενισχύουμε προσθέτοντας και άλλες ιδέες. Επικεντρωνόμαστε στην εύρεση **πρωτότυπων ιδεών**, επιλέγοντας σκέψεις και παρατηρήσεις που ξεφεύγουν από τα συνηθισμένα και ενισχύουν τη μοναδικότητα του γραπτού μας. **Δομή:** ενότητα παραγράφου (θεματική πρόταση, ανάπτυξη, κατακλειδα), συνοχή και συνεκτικότητα, σύνδεση προτάσεων, αρμονική οργάνωση σε πρόλογο, κύριο θέμα και επίλογο. **Έκφραση:** σαφήνεια, ακριβολογία, πλούσιο λεξιλόγιο, σωστή ορθογραφία και σύνταξη, αποφυγή γενικολογιών και υπερβολικά μακροπερίοδου.

3. Μετασυγγραφικό στάδιο (επανεξέταση – επιμέλεια)

1. Έλεγχος για συνέπεια με την εκφώνηση και τα ζητούμενα.
2. Διόρθωση ορθογραφίας, σύνταξης, τόνων και λεκτικών επαναλήψεων.
3. Αξιολόγηση συνοχής, ενότητας και σαφήνειας παραγράφων.
4. Επιβεβαίωση ότι η δημιουργική αξιοποίηση των πληροφοριών από τα κείμενα είναι επιτυχημένη και πρωτότυπη.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΦΩΝΗΣΕΩΝ

(**άρθρο**) α) τους λόγους για τους οποίους το σύγχρονο σχολείο οφείλει να καλλιεργεί τη δημιουργικότητα των μαθητών/μαθητριών και β) τους τρόπους με τους οποίους εσείς επιλέγετε στην προσωπική σας ζωή να εκφράσετε τη δημιουργικότητά σας.

(άρθρο) Στο Κείμενο 1 διατυπώνεται η θέση ότι τα ταξίδια αποτελούν «τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο ψυχικής εκτόνωσης και αναζωογόνησης του κάθε ανθρώπου». α) Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την παραπάνω θέση της συντάκτριας και γιατί; β) Εσείς, ποιους τρόπους επιλέγετε, για να αναζητήσετε την προσωπική σας ηρεμία και ισορροπία και για ποιους λόγους κάνετε αυτές τις επιλογές;

(ομιλία) α) Φαινόμενα παραβίασης των δικαιωμάτων της γυναίκας σε δημόσιο και ιδιωτικό χώρο β) Τρόποι έμπρακτης συμβολής της νέας γενιάς στην επίτευξη ισότητας των δύο φύλων

(άρθρο) α) Να εκφράσετε την άποψή σας για την αξία της ιστορικής γνώσης β) Να αναφέρετε βιωματικούς τρόπους που μπορούν να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον σας για το ιστορικό παρελθόν.

(άρθρο) α) Με ποια εφόδια πιστεύεις ότι θα μπορέσεις να αντιμετωπίσεις τον κόσμο στην περίπτωση που επιβεβαιωθούν οι ανησυχίες που περιγράφονται στην παράγραφο 2 του κειμένου 1; β) Με ποιες συγκεκριμένες δράσεις, κατά τη γνώμη σου, θα μπορούσατε εσείς οι νέοι να βελτιώσετε τον κόσμο;

(κατάθεση άποψης σε ιστολόγιο = άρθρο) Ποια είναι η σχέση σας με την ανάγνωση βιβλίων και ποιος ο ρόλος της στη γενικότερη διαχείριση του προσωπικού σας χρόνου;

Θα εστιάσουμε στα πιο βασικά σημεία ως προς (1) το περιεχόμενο, (2) τη δομή και (3) την έκφραση.

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (Βασικά σημεία)

A. Επιχειρηματολογία

Η Επιχειρηματολογία εξασφαλίζει τη λογική ακολουθία και την πειστικότητα του κειμένου. Σε κάθε παράγραφο εξηγούμε το «πώς» και το «γιατί», εκτός αν το ζητούμενο αφορά την παρουσίαση φαινομένων (π.χ. Φαινόμενα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων). Στην ουσία, η σχέση αιτίου-αποτελέσματος είναι αυτή που επιτρέπει στον συγγραφέα να εξηγήσει και να τεκμηριώσει τις απόψεις του με σαφήνεια. Κάθε παράγραφος που πρέπει να ξεκινά με μια θεματική πρόταση, η οποία εκφράζει την κεντρική ιδέα. Στη συνέχεια, πρέπει να ακολουθήσει η ανάπτυξη του επιχειρήματος με τη χρήση λογικών συλλογισμών και τεκμηρίων, ώστε να στηριχθεί η αρχική θέση. Προτάσσουμε μία αποδεικτέα θέση και 2-3 επιχειρήματα.